

Kraj Praha

Úvod

Město Praha bylo od vzniku samostatného přemyslovského státu vždy hlavním městem českého království později pak samostatné republiky Československé. Jeho poloha při meandru řeky Vltavy, která se stala první hybnou silou mnoha mlýnů i dalších řemeslnických provozoven, dala i podnět k propojení břehů Malé Strany a Starého města snad nejkrásnějším kamenným Karlovým mostem postaveným na místě jednoho z prvních kamenných mostů v Evropě Juditina.

Dochované pozůstatky po činnosti řemeslné výroby, která se ve městě provozovala, jsou patrné v archeologických prezentacích zejména pražského Hradu. Velmi výhodná ústřední poloha sídla, které se stalo mezinárodní křižovatkou jak obchodu, tak nových poznatků vědy, se záhy prezentovalo svým technickým rozvojem. První základy nově vznikajících závodů na přelomu 18. a 19. století souvisí nedílně i se vznikem nových průmyslových předměstí jak Smíchova, tak Karlína nebo Vršovic a Vysočan.

Zejména železniční doprava dala základ pro odbyt nových výrobků a zprostředkovala zásobování nově vzniklých závodů hlavními surovinami. Spojení Prahy s Olomoucí i propojení na další regiony se stalo klíčovým momentem v rozvoji města.

S dochovanými pozůstatky technického dědictví, které neměly jen místní prvenství, se zde setkáváme téměř na každém kroku ať je to areál dosud jediné autenticky dochované čistírny odpadních vod v Evropě z počátku 20. století v Bubenci nebo unikátní středověké hornické a vodní dílo Rudolfova štolu či konkurence Eiffelovy věže v podobě Petřínské rozhledny.

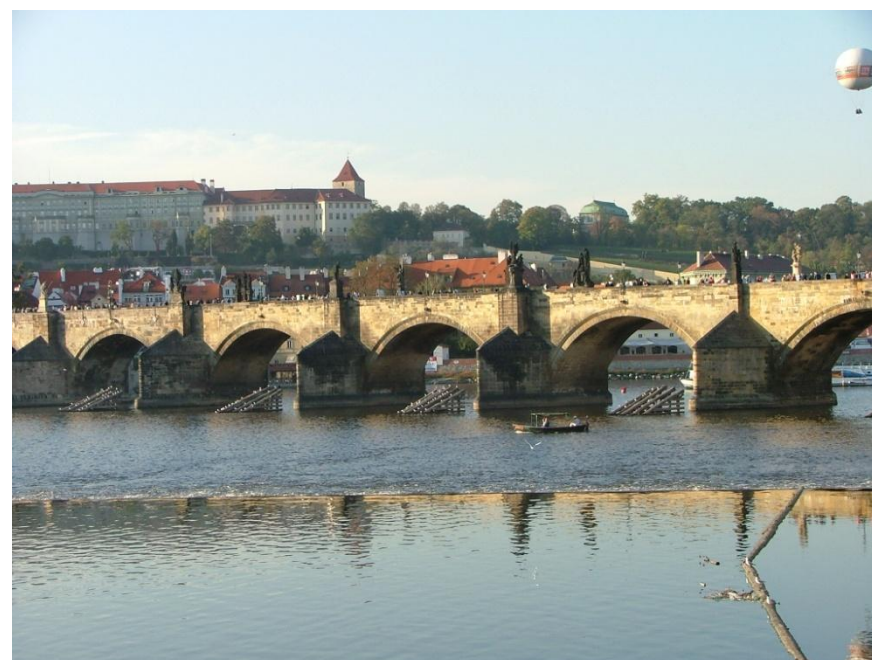
Červeně vyznačené lokality jsou určeny pro vážné zájemce a odborníky na příslušnou tematiku .

Zkratky: KP = kulturní památka, NKP = národní kulturní památka

 Vysoká atraktivita pro cestovní ruch

doprava				
lokality	objekt	statut objektu	popis	přístup
Praha 1	Karlův most www.hrady.cz	NKP	Historie Karlova mostu je nedílně spjata s českou historií. Původně v tomto místě stával pravděpodobně dřevěný most. Ve 12.století ho vystřídal kamenný most Juditin. Dnešní most založený Karlem IV. v roce 1357 na místě st. Juditina mostu byl stavebně dokončen počátkem 15. století v průběhu 16. – 20. stol. doplněn souborem 31 sochařských děl.	volný přístup
Praha 1	Petřínská lanovka a rozhledna www.dp-praha.cz/cz/di-lan-hist.htm	KP	S nápadem vystavit rozhlednu na Petříně přišel Klub českých turistů po shlédnutí pařížské Eiffelovy věže. Rozhledna byla postavena v roce 1891 jako součást Všeobecné výstavy podle projektu F. Prášila a J. Součka. Zároveň s ní byla vybudována další atrakce - lanovka na vodní pohon, která byla v letech 1931 - 1932 elektrifikována. Dosud funkční elektrotechnické zařízení lanovky je prezentováno za prosklenou stěnou. V přízemí rozhledny je muzeum Járy Cimrmana.	přístup dle provozní doby
Praha 1	Masarykovo nádraží www.infocesko.cz	KP	Nejstarší nádraží v Praze, postavené podle plánů A. Jünglinga v letech 1844–45 za dozoru arch. W. E. Sprengera s použitím první stavební litiny.	volný přístup
Praha 2	Hlavní nádraží www.prahamhd.vhd.cz	KP	Nádražní secesní symetrický objekt s centrální odjezdovou dvoranou zakončenou kupulovou střeou byl postaven podle projektu Josefa Fanty v letech 1901–1909.	volný přístup
Praha 5 - Hlubočepy	Viadukty Buštěhradské dráhy (Pražský Semmering) cs.wikipedia.org	KP	Náročné terénní podmínky na trati Hostivice – Smíchov si vyžádaly množství staveb včetně dvou viaduktů (1872), které připomínají rakouský Semmering – odtud název. První viadukt je z pískovcových kvádrů se středním původně příhradovým polem, v roce 1924 nahrazeno plnostěnným; viadukt nad údolím Dalejského potoka má 5 klenutých oblouků.	okolí volně přístupné
Praha 5 - Smíchov	Plavební komora www.spspraha.cz		Výstavba zdymadla mezi Dětským (tehdy Židovským) ostrovem a nábřezím Smíchova probíhala v letech 1911 – 1922 podle projektu F. Sandera.	lze proplout
Praha 7 - Holešovice	Přístav www.lighthouse-prague.cz	KP	V letech 1892–94 vybudován firmou V. Lanny, v roce 1905 připojeno nádraží s budovami podle projektu F. Sandera.	probíhá přestavba areálu, historické objekty a nákladní přístav budou zachovány
Praha 8 - Elsnicovo nám.	Betonový most		První železobetonový most v Čechách byl postaven roku 1896 podle projektu inženýra Antonína Lose přes Rokytku.	volný přístup

doprava				
lokality	objekt	statut objektu	popis	přístup
Praha 8, Praha 7	Negrelliho viadukt	KP	Ve své době největší evropský železniční viadukt vybudován podle plánů A. Negrelliho v letech 1846–49 pro urychlení spojení do Drážďan.	okolí volně přístupné
Praha 9 - Kbely	Letiště www.militarymuseum.cz	KP	Letiště ve Kbelích bylo zřízeno v roce 1918 jako první u nás. Areál s úředními budovami, maják a hangáry byly realizovány podle projektu O. Novotného, soubor obytných domků a restaurace podle projektu J. Gočára. Později byly domky přeneseny do Troje do areálu Pražské ZOO. Od roku 1968 slouží původní letiště jako letecké muzeum.	dle provozní doby muzea (od konce dubna do konce října) Adr.: Mladoboleslavská, Praha-Kbely

Karlův most

Petřínská lanovka a rozhledna

Masarykovo nádraží

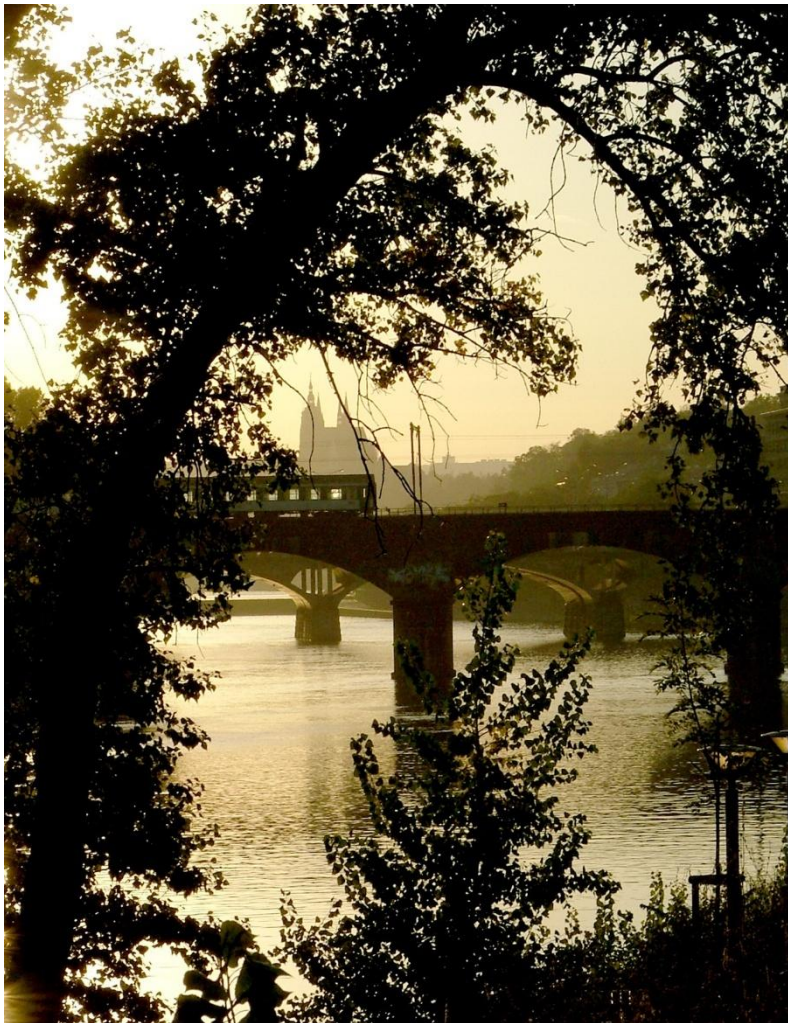
Hlavní nádraží

Viadukty Buštěhradské dráhy – Pražský Semmering
<http://www.martinvalek.net/zeleznice/cesko/praha-semmering.html>

Plavební komora Smíchov

Negrelliho viadukt

Letiště (museum) Kbely

potravinařství – pivovary, cukrovary, lihovary, mlýny, mlékárny

lokality	objekt	statut objektu	popis	přístup
Praha 1	Sovovy (Odkolkovy) mlýny www.museumkampa.cz/new/cz	KP	Nejstarší zmínky o mlýně na tomto místě pocházejí ze 14. století. Současná podoba, která je výsledkem složitého stavebního vývoje, pochází z let 1858 – 1872, kdy byl majitelem mlýnů František Odkolek. Autorem novogotických fasád je Josef Schulz. Název nese po majiteli z 15. století Václavu Sovovi z Liboslavě. V současné době objekty upraven pro účely galerie českého moderního umění	dle otevírací doby galerie (denně)
Praha 1	Velkopřevorský mlýn	KP	Současná podoba pochází z roku 1939, kdy byl objekt po požáru adaptován na byty a skladiště podle plánů Josefa Ruttnera. V roce 1992 bylo znovu postaveno mlýnské kolo.	Interier nepřístupný
Praha 2	Vinohradská tržnice www.vinohrady.cz	KP	Přestavbou továrny na mlýnské stroje vznikla v letech 1901 - 1903 podle projektu A. Turka. V suterénu zachováno původní strojní zařízení.	volný přístup
Praha 5 - Smíchov	Pivovar Staropramen http://iglo.lundegaard.cz/staropramen_new/centrum/index.html	nezapsán	Pivovar byl založen roku 1869. Plány pivovaru dodal technik Gustav Noback. Ve 30. letech byl areál rozšířen a stal se pivovarem s největším výstavem v tehdejší Československu.	Návštěvnické centrum - možnost exkurse
Praha 5 - Smíchov	Smíchovská tržnice	nezapsán	Secesní budova tržnice byla postavena v letech 1906- 1908 podle návrhu A. Čenského. Chladicí zařízení dodala Ringhofferova strojírna. Objekt byl upraven pro provoz městské knihovny.	Volný přístup
Praha 6 - Břevnov	větrný mlýn www.pametihodnosti.cz	KP	Mlýn holandského typu byl postaven roku 1722 podle návrhu Kryštofa Dientzenhofera. Dnešní podoba z konce 19. století. Jedná se o jednu z nejstarších dochovaných staveb větrného mlýna u nás. Po roce 1990 byl objekt komplexně opraven a z hospodářských částí vytvořen malý penzion.	Penzion je volně přístupný
Praha 6 - Podbaba	Viniční lis	KP	Do podoby romantické zříceniny byly upraveny roku 1858 zbytky viničního domu, který zde stál od druhé poloviny 17. století.	Volně přístupné
Praha 7 - Holešovice	Ústřední jatky a dobytčí trh www.prazskatrznice.cz	KP	Areál, kterému dominuje vodárenská věž, byl otevřen roku 1895. Roku 1925 rozšíření o etážové chladírny a strojovny, roku 1929 byla masná tržnice rozšířena o halu s železnou střešní konstrukcí. Jatka byla zrušena v roce 1983, komplex byl přeměněn na tržnici, tuto funkci plní i v současné době (River Town Prague).	Tržnice je volně přístupná.

Sovovy mlýny

Velkopřevorský mlýn

Pivovar Smíchov

Mlýn Větrník Praha - Břevnov

Viniční lis Podbaba

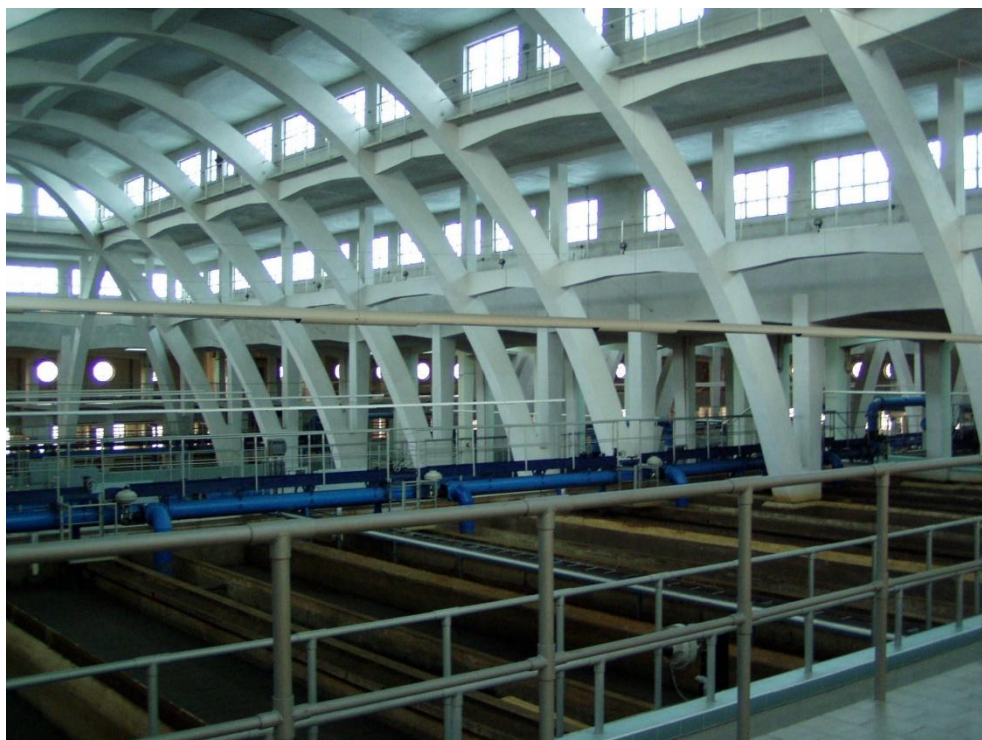
Tržnice Holešovice

vodárenství, energetika

lokality	objekt	statut objektu	popis	přístup
Praha 1	Staroměstská radnice - Cizinecký vstup do kanalizace http://pamatky.praha-mesto.cz	KP	Spojnou komoru stok pražské kanalizace je možné vidět pod věží staroměstského orloje a vstoupit dovnitř malými dvířky stejně jako před sto lety cizinci, kterým se s pražskou unikátní kanalizací chlubil radní.	Zatím pouze omezený, uvažuje se o zpřístupnění.
Praha 4 - Podolí	Podolská vodárna www.cokdyvpraze.cz	KP	Byla postavena v letech 1929–31 na místě staré vodárny z roku 1885 podle projektu A. Engla a v 50. letech 20. stol. Byla doplněna o druhou budovu stejně architektonicky koncipovanou v nadčasovém klasicizujícím duchu. Vznik Muzea pražského vodárenství se datuje k roku 1952, kdy byly sbírky nejprve umístěny na Národní třídě. Po zdařilé obnově vodárny Podolí v roce 1997 byla expozice přenesena do zajímavě řešeného interiéru vodárny s průhledem do majestátní železobetonové klenby usazovacích nádrží.	Dle provozní doby muzea. Adresa: Praha 4, Podolská ul.
Praha 4 - Michle	Vodárna města Vršovic	KP	Vodu městu Vršovice zajišťoval věžový vodojem, který se dnes nachází v katastru Michle, čerpací stanice se nacházela v Braníku. Objekty byly postaveny v letech 1906 – 1907 podle projektu Jana Kotěry. Podzemní vodojem je v provozu, věžový vodojem je i s technologií s přečerpávací stanicí zakonzervován. Obytný objekt byl přestavěn na hostinské pokoje.	V současné době v rekonstrukci
Praha 4 - Michle	Michelská plynárna www.cokdyvpraze.cz	nezapsáno	Podle projektu architekta Josefa Kalouse byla v letech 1925 až 1927 obcí pražskou postavena v Praze Michli největší a nejmodernější karbonizační plynárna tehdejšího Československa, která patřila také k největším a nejmodernějším plynárnám v Evropě. V areálu se dnes nachází muzeum plynárenství.	Dle provozní doby muzea. Adresa: Praha 4, U Plynárny 500
Praha 6 - Bubeneč	Bubenečská čistírna odpadních vod www.cokdyvpraze.cz	KP	Ve 2. polovině 19. století proběhla na žádost pražských radních řada soutěží na řešení čištění odpadních vod. Jedním z posuzovatelů projektů byl známý anglický odborník W.H.Lindley, podle jehož návrhu byla v letech 1900 - 1906 realizována unikátní čistírna odpadních vod včetně vybudování základní sítě pražských kanalizačních stok. Čistírna byla v provozu až do roku 1962. Dnes je zde Ekotechnické museum.	Dle provozní doby muzea nebo po dohodě. Praha 6, Papírenská ul.
Praha 7 - Stromovka	Rudolfova štola	KP	Vyražena v letech 1581–93 z podnětu císaře Rudolfa II. pro napájení rybníků v královské oboře Stromovce.	V současné době nepřístupná.
Praha 7 - Holešovice	1. tepelná elektrárna www.eurobeds.cz	KP	První tepelná elektrárna v Praze byla postavena v letech 1898-1900. Vlečkou propojena s nádražím Praha – Bubny. Opatřena prvními alternátory na výrobu střídavého proudu firmy Kolben.	Nepřístupno, připravuje se rekonstrukce pro kulturní účely.

Cizinecký vstup

Vodárna Podolí

Plynárna Michle
www.e-architekt.cz/index.php

Tepelná elektrárna Holešovice

Čistírna odpadních vod Bubeneč

Rudolfova štola

www.boskowan.com/www/jirka/stola/stola/stola.htm

hutnictví, slévárenství, průmysl				
lokality	objekt	statut objektu	popis	přístup
Praha 8 - Karlín	Kotelna a strojovna ČKD www.eurobeds.cz		Objekty byly postaveny pro Akciovou společnost strojírní, dříve Breitfeld, Daněk a spol. podle plánů Josefa Rixy a Viktora Beneše z roku 1898. V prostorách bývalé kotelny dnes výstavní síň.	Výstavní síň přístupná veřejnosti
Praha 9 - Hloubětín	Always – elektrotechnická továrna Otto Stuhlhofera	nezapsáno	Nepřehlédnutelná hmotová kompozice továrny postavené roku 1941 ve stylu pozdního funkcionalismu podle projektu Josefa Oldřicha Schillera patří k nejzajímavějším objektům industriální architektury v Praze 9.	Nepřístupné
Praha 5 - Hlubočepy	Továrna Hydroxygen https://registr.cvut.cz	KP	Funkcionalistická továrna, která sloužila k výrobě svářečského plynu, byla postavena v roce 1939 podle projektu architekta F. A. Libry.	Objekt byl upraven na kancelářské prostory, nepřístupné
Praha 5 - Chuchle	Pacoldova vápenka www.hrady.cz	KP	Dvě dvojité vápenné pece postavené kolem roku 1890 podle projektu F. Pacolda profesora české techniky. Zdvojení pecí umožňovalo téměř nepřetržité pálení vápna. Tento typ pecí se stal vývojovým předstupněm pozdějších kruhových pecí.	V současné době probíhá rekonstrukce, předpokládá se využití pro účely exposice o těžbě vápence a zřízení restaurace. Adresa: ul. V Dolích

Kotelna Karlín

Elektrotechnická továrna Always Hloubětín

Továrna Hydroxygen

www.firmy.cz/detail/221928-hydroxygen-praha-hlubocepy.html

Pacoldova vápenka Chuchle

různé				
lokality	objekt	statut objektu	popis	přístup
Praha 5 - Barrandov	Filmové ateliéry a terasy Barrandov www.cs.wikipedia.org	KP	Budova ateliérů byla postavena po roce 1931. Osu symetrické funkcionalistické budovy tvoří schodišťový prostor s vodárenskou nádrží. Terasy Barrandov vznikly v letech 1928-29 jako součást celkové úpravy Barrandova z popudu podnikatele Václava Havla. Stavby navrhl architekt Max Urban.	Areál není veřejnosti přístupný
Praha 7 - Holešovice	Výstaviště – průmyslový palác www.czecot.com	KP	Zděná pseudobarokní stavba s železnou konstrukcí vznikla v letech 1890 – 1891 podle projektu arch. Bedřicha Münzbergera za spolupráce arch. Antonína Wiehla.	Veřejnosti je objekt přístupný
Praha 7 - Holešovice	Hanavský pavilon www.hanavskypavilon.cz	KP	Litinový pavilon podle projektu arch. Heisera postavený pro Jubilejní zemskou výstavu v roce 1891; v roce 1898 přenesen do Letenských sadů. V současnosti je využíván jako restaurace.	Veřejnosti je objekt přístupný
Praha 7 - Holešovice	Kolotoč www.pis.cz	KP	Evropským unikátem je nejstarší zachovalý funkční kolotoč původně na lidský pohon, který vyrobil Matěj Bílek v roce 1893. Ve 30. letech opatřen elektromotorem.	V rekonstrukci, jeden koník vystaven na Kratochvíli

Kolotoč Holešovice (langweil.info/view.php)

Filmové ateliéry Barrandov (www.bydlenimag.cz/galerie.php)

Průmyslový palác, výstaviště Holešovice
www.infocesko.cz/Czechia/Content/clanek

Hanavský pavilon